Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (RP 229/2026 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- budgetråd Niko Ijäs, finansministeriet
- direktör Erja Heikkinen, undervisnings- och kulturministeriet
- kontaktchef Tanja Remes, Helsingfors universitet
- direktör Jussi Vauhkonen, Finlands Akademi
- direktör Hannu Kemppainen, Innovationsfinansieringsverket Business Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Aalto-universitetet
- Uleåborgs universitet
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Finlands Vetenskapsakademier
- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att ändra lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (nedan lagen om FoU-finansiering) så att den faktiska ekonomiska utvecklingen beaktas och avvägs mot den parlamentariskt överenskomna nivån på finansieringen av FoU-verksamhet (1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2030). Utskottet anser med hänvisning till sina tidigare utlåtanden att det är ytterst viktigt att regeringen håller fast vid ovan nämnda mål (se t.ex. KuUU 6/2026 rd och KuUU 14/2025 rd).

I enlighet med besluten vid ramförhandlingarna 2026 föreslås FoU-finansieringslagen bli ändrad så att nivån på höjningarna av statens FoU-finansiering i fortsättningen justeras varje år i förhållande till finansministeriets prognos för bruttonationalprodukten, i stället för med två års mellanrum som i nuläget. Den föreslagna ändringen bedöms göra det möjligt att dimensionera de årliga höjningarna av den statliga finansieringen så exakt som möjligt i riktning mot målnivån för 2030. Utskottet anser med beaktande av sakkunnigyttrandena att den föreslagna ändringen är motiverad.

Vidare föreslås det att lagen om FoU-finansiering ändras så att man som en del av de tidigare anpassningsåtgärderna för statsfinanserna kan uppnå besparingar på 50 miljoner euro från och med 2027 genom att en del av den befintliga statliga innovationsfinansieringen räknas som statlig FoU-finansiering och statens FoU-finansiering minskas med motsvarande belopp. I sakkunnigyttrandena har det uttryckts oro över att förslaget kan försvaga det ursprungliga syftet med lagen om FoU-finansiering, det vill säga att det på lång sikt ska riktas mer offentlig finansiering till FoU-verksamhet. I ett sakkunnigyttrande har det också framförts att innovationsfinansieringen spelar en betydande roll för kommersialiseringen av forskningsresultat. Ett av lagens centrala syften är att både skapa ny kompetens och kommersialisera den. Med tanke på Finlands tillväxt och konkurrenskraft och FoU-satsningarnas genomslag är det nödvändigt att forskning, utveckling och innovationsverksamhet bildar en enhetlig och på ett ändamålsenligt sätt finansierad helhet. Utskottet hänvisar till det som sägs i sakkunnigyttrandet och anser att man vid genomförandet av den föreslagna ändringen bör se till att de innovationsfinansieringsposter på totalt högst 50 miljoner euro som får ingå i FoU-finansieringen avgränsas noggrant.

De aktuella ändringarna av lagen om FoU-finansiering grundar sig framför allt på behovet av att balansera statsfinanserna. Det svåra läget i de offentliga finanserna kräver att utgifterna anpassas också i fråga om finansieringen av FoU-verksamhet. Med hänvisning till ett sakkunnigyttrande konstaterar utskottet att även om anpassningsbehovet under nästa valperiod har uppskattats till 8—11 miljarder euro, finansierar staten FoU-verksamhet med nästan 3,4 miljarder euro 2027, det vill säga med 190 miljoner euro mer än under innevarande år. År 2030 finansierar staten FoU-verksamhet med uppskattningsvis över 4 miljarder euro, vilket är över 0,8 miljarder euro mer än under innevarande år. Finansieringen beräknas överstiga 4 miljarder euro 2030. Det belopp på högst 50 miljoner euro för finansiering av innovationsverksamhet som får betraktas som FoU-finansiering utgör mindre än 1,5 procent av statens FoU-finansiering.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 13/2026 rd

Helsingfors 10.11.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Maaret Castrén saml
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringen föreslår att finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU) ändras så att beloppet av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen justeras årligen i enlighet med den senaste ekonomiska prognosen.

Enligt Centern är det viktigt att FoU-finansieringen är förutsägbar. I propositionen föreslås att höjningarna ska justeras varje år. Centern uttrycker oro över att den bristande förutsägbarheten i finansieringen kan försvaga FoU-aktörernas finansieringsram för de kommande åren. Det är problematiskt eftersom finansieringsutvecklingen i fortsättningen blir allt mer beroende av ekonomiska prognoser och det blir svårare för aktörerna att förutse den framtida finansieringsnivån.

Till lagen fogas dessutom en bestämmelse enligt vilken det i statens FoU-finansiering ska få räknas in högst 50 miljoner euro av den innovationsfinansiering som beviljas ur statsbudgeten. Ändringen gör det möjligt att vid behov minska den finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet som beviljas via statsbudgeten med motsvarande belopp.

Propositionen innebär en nedskärning i finansieringen genom att befintlig offentlig innovationsfinansiering räknas som statlig FoU-finansiering. Det strider mot det ursprungliga syftet i lagen om FoU-finansiering, som har varit att sprida och öka forsknings- och utvecklingsverksamheten. Om innovationsfinansiering till ett belopp av 50 miljoner euro anses ingå i FoU-målet, kan den egentliga forskningen få mindre finansiering. Centern anser att de föreslagna ändringarna inte är i linje med vad som överenskommits i den parlamentariska arbetsgruppen för forskning, utveckling och innovationer.

Enligt propositionen ska sådan innovationsfinansiering som inte uppfyller definitionen av FoU-verksamhet emellertid kunna räknas som finansiering av FoU-verksamhet. Centern förhåller sig liksom flera av dem som lämnat yttrande till utskottet kritiskt till förslaget att det i statens FoU-finansiering ska få ingå finansiering till ett belopp av högst 50 miljoner euro till sådan innovationsverksamhet som inte uppfyller definitionen av FoU-verksamhet. Centern framhåller dessutom att det är viktigt att hålla fast vid definitionen av FoU-verksamhet för att den internationella jämförbarheten ska kunna säkerställas och FoU-verksamhetens genomslag bedömas.

Centern betonar att forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet är en av de viktigaste förutsättningarna för ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och nya arbetstillfällen i Finland. Finlands framgång bygger på kompetens, ett högt förädlingsvärde och förmåga att utveckla nya produkter, tjänster och affärsverksamhet för den internationella marknaden. Därför är det nödvändigt att målmedvetet öka FoU-satsningarna.

Utlåtande KuUU 13/2026 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 10.11.2026

Hanna Kosonen cent

Avvikande mening 2

Motivering

Regeringen föreslår att det till lagen fogas en bestämmelse enligt vilken det i statens forsknings- och utvecklingsfinansiering ska få räknas in högst 50 miljoner euro av den innovationsfinansiering som beviljas ur statsbudgeten. Ändringen gör det möjligt att vid behov minska den finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet som beviljas via statsbudgeten med motsvarande belopp.

Utifrån de yttranden som kulturutskottet fått är det fråga om en allvarlig avvikelse från de parlamentariskt överenskomna principerna. Trots att målet för FoU-finansieringen på 1,2 procent inte ändras, minskar de föreslagna ändringarna i praktiken den offentliga finansieringen av den egentliga forsknings- och utvecklingsverksamheten jämfört med den ursprungliga lagen.

Det är viktigt att hålla fast vid den parlamentariska överenskommelsen och de mål som ställts upp i lagen om FoU-finansiering. Nu är det dock fråga om att minska forskningsfinansieringen eller åtminstone möjliggöra en nedskärning i den i strid med den parlamentariska överenskommelsen. Innovationsfinansieringen är visserligen viktig, men den får inte innebära en nedskärning i forskningsfinansieringen. Genom ändringen blir det möjligt att med stöd av lagen om FoU-finansiering finansiera sådan innovationsverksamhet som inte uppfyller definitionen av FoU-verksamhet. Det är mycket oklart vad som kan ingå i detta. Lagförslagets närmare syften förblir mycket oklara.

I propositionen föreslås det att lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 ändras så att beloppet av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen justeras varje år i enlighet med den senaste ekonomiska prognosen. Enligt den gällande lagen görs justeringen med två års mellanrum. Ändringen gör det möjligt att dimensionera den årliga statliga finansieringen i förhållande till det beräknade värdet av bruttonationalprodukten 2030 så exakt som möjligt. Det är fråga om en sparlag, eftersom ändringen beräknas minska statens utgifter med 10 miljoner euro 2027 jämfört med den gällande lagen.

Ändringen av justeringsintervallet försvagar forskningsfinansieringens långsiktighet och förutsägbarhet. Samtidigt har syftet med lagen om FoU-finansiering varit att långsiktigt göra FoU-verksamheten och finansieringen av den mer förutsägbara.

Det är viktigt att skydda FoU-satsningarna, särskilt under en lågkonjunktur, eftersom de bidrar till att skapa tillväxt. Kortare justeringsintervaller gör finansieringen mer procyklisk, vilket är ett steg i helt fel riktning.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 10.11.2026

Pia Lohikoski vänst
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Mari Holopainen gröna
Nasima Razmyar sd